

Функціонування і розвиток механізмів державного управління
УДК 631.157.332

Наумчук Віктор Володимирович

аспірант

Поліського національного університету

Naumchuk Viktor

Postgraduate of the

Polissia National University

ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

INSTRUMENTS OF STATE LAND MANAGEMENT

Анотація. Вступ. Сучасний контекст акцентує увагу на важливості вдосконалення державного управління земельними ресурсами. Це обумовлено необхідністю переходу аграрного сектора до інтенсивних методів господарювання, які зумовлені використанням хімізації та земельних меліоративних робіт. Проте, такі підходи, орієнтовані переважно на економічні результати, можуть призвести до екологічних дисбалансів, включаючи ґрунтову деградацію.

Ситуація накладає сумніви на техногенну концепцію розвитку аграрного сектора, що викликає актуальність завдань державного регулювання земельних ресурсів. Проблематичні моменти в державному регулюванні земельних відносин та відсутність цілеспрямованого підходу до його реформування посилюють природно-ресурсні та соціально-економічні протиріччя.

На даний момент, реформа земельних відносин, включаючи розробку та впровадження раціональної системи землекористування та охорони земель, стає вкрай важливою. В контексті децентралізації необхідно

створювати оптимальні умови для розвитку земельних відносин, причому роль держави в цьому процесі повинна зростати.

Важливим аспектом є розробка та впровадження сучасних методів управління земельними ресурсами, які враховують наукові принципи та місцевий контекст. Вони передбачають використання передових технологій для моніторингу стану земель, планування їх використання, оцінки потенційного впливу на навколишнє середовище та контролю за дотриманням земельного законодавства.

Мета. Метою даного дослідження є детальний аналіз та розкриття концептуальних підходів до механізмів державного управління земельними ресурсами, з акцентом на їх ефективність, екологічну безпеку та відповідність сучасним викликам. Дослідження спрямоване на визначення оптимальних стратегій та інструментів, які можуть сприяти балансуванню між економічними цілями та збереженням природних ресурсів, сприяючи сталому розвитку.

Матеріали і методи. Матеріали: Нормативно-правові акти: Закони, постанови, накази, та інші нормативні документи, які регулюють використання та управління земельними ресурсами на державному рівні; Наукова література: Публікації у наукових журналах, монографії, дисертації та інші наукові роботи, що вивчають питання управління земельними ресурсами; Статистичні дані: Дані Державної служби статистики України, доповіді Міжнародного валютного фонду, Світового банку, ООН, та інших міжнародних організацій.

Методи: Нормативний аналіз: Аналіз правових актів, що регулюють використання та управління земельними ресурсами; Системний аналіз: Вивчення проблеми управління земельними ресурсами як комплексної системи, з урахуванням взаємозв'язків та взаємозалежностей її складових; Компаративний аналіз: Порівняння практик управління земельними ресурсами в різних країнах, з метою виявлення найбільш ефективних підходів та інструментів; Статистичний аналіз: Обробка та

інтерпретація статистичних даних щодо використання та управління земельними ресурсами. Результати дослідження будуть використані для розробки рекомендацій щодо вдосконалення інструментів державного управління земельними ресурсами в Україні.

Результати. Доведено, що у сучасних умовах, з урахуванням інтенсивних методів господарювання, хімізації та земельних меліоративних робіт, ефективне державне управління земельними ресурсами набуває все більшої ваги. Однак, переважно економічно орієнтований підхід може мати негативні наслідки для довкілля. Дане дослідження підкреслює необхідність збалансованого підходу, який враховує економічну доцільність і екологічну безпеку.

Обґрунтовано, що на сьогоднішній день існують суперечності у державному регулюванні використання земельних ресурсів та відсутність системного підходу до реформування цієї сфери, що обмежує можливості сталого розвитку. У цьому контексті, підсилення ролі держави в контексті децентралізації та створення оптимальних умов для розвитку земельних відносин на основі гармонійного соціально-економічного регулювання є важливими напрямками реформування земельних відносин.

Ефективне управління земельними ресурсами має стратегічне значення, і для досягнення оптимальних результатів потрібна модель, яка балансує між економічною ефективністю та екологічною безпекою. Розробка та впровадження сучасних методів управління земельними ресурсами, заснованих на наукових принципах і використанні передових технологій для моніторингу стану земель, планування їх використання та оцінки потенційного впливу на навколишнє середовище, є доцільними.

Завершення земельної реформи в Україні та запровадження ринку сільськогосподарських земель підкреслюють потребу в адекватних та ефективних інструментах державного управління земельними ресурсами. Важливими чинниками успішного управління є строге і консистентне

законодавство, добре спланована державна політика, ефективний контроль та нагляд, а також використання економічних інструментів, які сприяють сталому та раціональному використанню земельних ресурсів.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на державному регулюванні ринкового обігу сільськогосподарських земель.

Ключові слова: земельні ресурси, інструменти управління, державний контроль, адміністративно-територіальна реформа, екологізація виробництва, ефективність.

Summary. *Introduction.* The modern context emphasizes the importance of improving the state management of land resources. This is driven by the necessity to shift the agricultural sector towards intensive farming methods, which involve the use of chemicals and land reclamation works. However, such approaches, primarily focused on economic outcomes, may lead to ecological imbalances, including soil degradation.

This situation raises doubts about the technogenic concept of agricultural sector development, highlighting the relevance of state regulation of land resources. Problematic aspects in state regulation of land relations and the lack of a targeted approach to its reform intensify natural-resource and socio-economic contradictions.

Currently, the reform of land relations, including the development and implementation of a rational system of land use and protection, becomes extremely crucial. In the context of decentralization, it is necessary to create optimal conditions for the development of land relations, with an increasing role of the state in this process.

An important aspect is the development and implementation of modern methods of land resource management, which consider scientific principles and the local context. These methods entail the use of advanced technologies for

monitoring land conditions, planning their use, assessing potential environmental impacts, and enforcing land legislation compliance.

Objective: The aim of this research is to conduct a detailed analysis and exploration of conceptual approaches to mechanisms of state management of land resources, with a focus on their effectiveness, environmental safety, and relevance to contemporary challenges. The study aims to identify optimal strategies and tools that can balance economic goals and the preservation of natural resources, thereby promoting sustainable development.

Materials and Methods. Materials: Regulatory Acts: Laws, resolutions, orders, and other regulatory documents governing the use and management of land resources at the state level; Scientific Literature: Publications in scientific journals, monographs, dissertations, and other scientific works that explore issues related to land resource management; Statistical Data: Data from the State Statistics Service of Ukraine, reports from the International Monetary Fund, World Bank, United Nations, and other international organizations.

Methods: Normative Analysis: Analysis of legal acts regulating the use and management of land resources; Systemic Analysis: Studying the issue of land resource management as a complex system, considering the interrelationships and interdependencies of its components; Comparative Analysis: Comparing land resource management practices in different countries to identify the most effective approaches and tools; Statistical Analysis: Processing and interpretation of statistical data on the use and management of land resources. The research results will be used to develop recommendations for improving the instruments of state management of land resources in Ukraine.

Results: It has been proven that in modern conditions, considering intensive farming methods, chemical usage, and land reclamation works, effective state management of land resources becomes increasingly important. However, a predominantly economically oriented approach may have negative consequences

for the environment. This study underscores the necessity for a balanced approach that considers both economic viability and environmental safety.

It is argued that at the present time, there are contradictions in the state regulation of land resource use and a lack of a systemic approach to reforming this sphere, which limits the possibilities of sustainable development. In this context, strengthening the role of the state in the context of decentralization and creating optimal conditions for the development of land relations based on harmonious socio-economic regulation are important directions for land reform.

Effective land resource management is of strategic importance, and achieving optimal results requires a model that balances economic efficiency and environmental safety. The development and implementation of modern methods of land resource management, based on scientific principles and the use of advanced technologies for monitoring land conditions, planning their use, and assessing potential environmental impacts, are appropriate.

The completion of land reform in Ukraine and the introduction of the agricultural land market underscore the need for adequate and effective instruments of state land resource management. Key factors for successful management include strict and consistent legislation, well-planned state policies, effective control and supervision, as well as the use of economic instruments that promote sustainable and rational land resource use.

Prospects: In further scientific research, it is proposed to focus on the state regulation of the agricultural land market.

Key words: land resources, management tools, state control, administrative-territorial reform, eco-friendly production, efficiency.

Постановка проблеми. У сучасному контексті проблематика пошуку ефективних механізмів державного управління земельними ресурсами набуває особливої актуальності. Сучасний стан економіки аграрного сектора об'єктивно вимагає переходу до інтенсивних методів

господарювання, які передбачають широке застосування хімізації та проведення земельних меліоративних робіт. Однак, варто врахувати, що даний підхід часто застосовується однобічно, з орієнтацією виключно на економічні результати [2-4]. Це, в свою чергу, призводить до негативного впливу на навколишнє середовище та спричиняє антропогенні руйнівні наслідки, включаючи деградацію ґрунту, зниження його родючості і, як наслідок, до погіршення якості продукції і стану навколишнього середовища.

Виниклі суперечності між економічною доцільністю та екологічною безпекою ставлять під питання техногенну концепцію розвитку аграрного сектора економіки. У цих обставинах актуальним стає завдання державного регулювання використання земельних ресурсів, спрямованого на забезпечення належних суспільно-економічних, політичних та екологічних умов життя населення. Недоліки у державному регулюванні земельних відносин та відсутність цілеспрямованого підходу до його реформування загострили природно-ресурсні та соціально-економічні протиріччя, що, у свою чергу, обмежують можливості сталого розвитку як держави в цілому, так і окремих регіонів [5-7].

Сьогодні, більш ніж коли-небудь, важливою є реформа земельних відносин, розробка та впровадження раціональної системи землекористування та охорони земель. У контексті децентралізації ці заходи мають бути спрямовані на підвищення ролі держави, створення оптимальних умов для розвитку земельних відносин на принципах гармонійного соціально-економічного регулювання та делегування частини повноважень місцевим органам самоврядування [11; 17].

Оскільки земельні ресурси є важливою складовою економічного розвитку держави, ефективне їх управління має стратегічне значення. За умов розширення аграрного сектора і підвищення його продуктивності

потребується оптимальна модель управління земельними ресурсами, яка балансуватиме між економічною ефективністю та екологічною безпекою.

Один з можливих шляхів досягнення цієї цілі - це розробка та впровадження сучасних методів управління земельними ресурсами, які ґрунтуються на наукових принципах і враховують специфіку місцевого контексту. Це включає в себе використання передових технологій для моніторингу стану земель, планування їх використання, оцінки потенційного впливу на навколишнє середовище, а також застосування ефективних механізмів контролю за дотриманням земельного законодавства.

Поряд з цим, необхідно провести глибоку реформу законодавчого базису в сфері земельних відносин, щоб створити сприятливі умови для розвитку аграрного сектора економіки, забезпечити захист прав власників земель і сприяти сталому розвитку регіонів. Важливою складовою такого підходу має стати посилення ролі місцевого самоврядування в управлінні земельними ресурсами. У контексті децентралізації це дозволить більш гнучко і оперативно реагувати на місцеві особливості та потреби, а також включити громадян в процес прийняття рішень щодо використання земельних ресурсів.

Отже, перехід до нової моделі управління земельними ресурсами, яка базується на балансі економічних та екологічних інтересів, може стати важливим кроком на шляху до сталого розвитку держави. Такий підхід сприятиме підвищенню продуктивності аграрного сектора, захисту навколишнього середовища, а також покращенню соціально-економічних умов життя населення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження з питання управління земельними ресурсами були проведені численними науковцями та фахівцями з різних галузей [3-11]. Одним з провідних дослідників в цій області є А.М. Третьак, який присвятив багато часу вивченню теоретичних

та методологічних аспектів формування та функціонування земельного капіталу. У його монографії "Земельний капітал: теоретико-методологічні основи формування та функціонування" він розкриває різні аспекти земельного капіталу і його ролі у суспільному розвитку [2-7].

Крім Третяка, у дослідженнях з управління земельними ресурсами брали участь такі вчені як Третяк В.М., Прядка Т.М., Скляр Ю.С., Капінос Н.О., які зосереджувалися на територіально-просторовому плануванні використання земель в Україні та його впливу на безпеку життєдіяльності людей. Їх дослідження були опубліковані в журналі "Агросвіт". Також серед дослідників варто відзначити Пендзєя Л.П., який досліджував питання планування землекористування сільських територій в умовах обігу земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Результати його досліджень були представлені у авторефераті дисертації.

Грещук Г.І. зосереджувався на еколого-економічних засадах землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення. Він представив свої дослідження у дисертації доктора економічних наук. Інші дослідники, такі як Данкевич Є.М., Данкевич В.Є., Григорецька І.І., Ізбаш К.С., Домброван Н.В., Пашков І.А., Курильців Р.М., Лахоцька Е.Я., Шкуропат О.Г., Князькова Т.О., Ібатуллін Ш.І., Степенко Щ.В., Сакаль О.В., Куйбіда В.С., Негода А.В., Толкованов В.В., також зробили свій внесок у дослідження управління земельними ресурсами [4-8]. Вони провели дослідження з різних аспектів, включаючи правове регулювання цільового використання земель, вплив землі на соціальний розвиток, просторове планування землекористування, досвід країн Європейського Союзу у державному управлінні земельними відносинами та інші аспекти.

Таким чином, дослідження з управління земельними ресурсами проводилися різними дослідниками з різних наукових галузей, що сприяло

більш глибокому розумінню цієї проблематики та розробці ефективних підходів до управління земельними ресурсами.

Мета. Метою даного дослідження є детальний аналіз та розкриття концептуальних підходів до механізмів державного управління земельними ресурсами, з акцентом на їх ефективність, екологічну безпеку та відповідність сучасним викликам. Дослідження спрямоване на визначення оптимальних стратегій та інструментів, які можуть сприяти балансуванню між економічними цілями та збереженням природних ресурсів, сприяючи сталому розвитку.

Матеріали і методи. Матеріали: Нормативно-правові акти: Закони, постанови, накази, та інші нормативні документи, які регулюють використання та управління земельними ресурсами на державному рівні; Наукова література: Публікації у наукових журналах, монографії, дисертації та інші наукові роботи, що вивчають питання управління земельними ресурсами; Статистичні дані: Дані Державної служби статистики України, доповіді Міжнародного валютного фонду, Світового банку, ООН, та інших міжнародних організацій.

Методи: Нормативний аналіз: Аналіз правових актів, що регулюють використання та управління земельними ресурсами; Системний аналіз: Вивчення проблеми управління земельними ресурсами як комплексної системи, з урахуванням взаємозв'язків та взаємозалежностей її складових; Компаративний аналіз: Порівняння практик управління земельними ресурсами в різних країнах, з метою виявлення найбільш ефективних підходів та інструментів; Статистичний аналіз: Обробка та інтерпретація статистичних даних щодо використання та управління земельними ресурсами. Результати дослідження будуть використані для розробки рекомендацій щодо вдосконалення інструментів державного управління земельними ресурсами в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління володінням і користуванням земельними ресурсами вважається ключовим елементом визначення прав та обов'язків щодо використання і контролю земельних та інших природних ресурсів. Неefективне регулювання цих питань часто призводить до проблем, які впливають на соціальну стабільність, стале використання землі, інвестиції та економічне зростання.

З метою вирішення цих проблем, Комітетом з всесвітньої продовольчої безпеки були розроблені добровільні керівні принципи відповідального регулювання володіння та користування земельними, рибними та лісовими ресурсами, зокрема з урахуванням національної продовольчої безпеки. Ці принципи спрямовані на поліпшення управління, вдосконалення політичних, правових і організаційних механізмів, підвищення прозорості та зміцнення потенціалу всіх зацікавлених сторін [12-14; 21].

Особлива увага приділяється регулюванню земельних відносин, включаючи облік прав володіння та користування, оцінку, оподаткування, регульоване територіальне планування та вирішення спорів. Україна стикається з питаннями обліку прав володіння та користування, а також регулювання територіального планування, які ще не отримали належного вирішення.

Відповідно до статті 2 Закону України "Про державний контроль за використанням та охороною земель", ключові задачі державного контролю в області використання та охорони земель можна узагальнити у такі основні напрямки:

1. Забезпечення дотримання земельного законодавства. Держава має впевнитися, що всі зацікавлені сторони, включаючи органи державної влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, належним чином дотримуються земельного законодавства України. Це

передбачає виконання правил та нормативів, зазначених у законодавчих актах, щодо використання, обробки та охорони земельних ділянок.

2. *Забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони та раціонального використання земель.* Відповідно до цієї політики, держава має забезпечити раціональне використання земельних ресурсів, що передбачає їх використання таким чином, щоб мінімізувати втрати та забезпечити сталу продуктивність земель.

3. *Запобігання порушень законодавства в області використання та охорони земель.* Важливою частиною державного контролю є своєчасне виявлення та усунення порушень земельного законодавства. Це може включати незаконне зайняття землі, невиконання обов'язків щодо її обробки та охорони, а також забруднення та руйнування земельних ділянок.

4. *Забезпечення дотримання власниками землі та землекористувачами стандартів і нормативів в області охорони та використання земель.* Власники та користувачі земельних ділянок мають дотримуватися встановлених стандартів і нормативів, що регулюють охорону та використання земель. Це означає вжиття необхідних заходів для запобігання забрудненню земель, зниження родючості ґрунтів, погіршення стану рослинного та тваринного світу, водних та інших природних ресурсів.

Регулювання земельних відносин вимагає комплексного підходу, оскільки це пов'язано з широким спектром питань, таких як форми власності та господарювання, ринок землі, рента, податок на землю, управління земельними ресурсами та інші. Важливо побудувати відносини власності на землю та інші природні ресурси на соціально-економічних та екологічних принципах з урахуванням парадигми сталого розвитку.

Власність на землю розглядається як сукупність економічних, екологічних, політичних, правових, соціальних, сільськогосподарських, містобудівних та інших відносин. Власність на землю визначається в контексті присвоєння земельних благ, що відбувається відповідно до

інтересів різних суб'єктів. Забезпечення сталого розвитку передбачає вирішення цих питань на основі соціально-економічних та екологічних принципів.

Отже, регулювання володіння та користування земельними ресурсами є складною проблемою, яка потребує комплексного підходу та врахування інтересів різних суб'єктів. Ефективне регулювання земельних відносин має велике значення для досягнення сталого розвитку, забезпечення соціальної стабільності та економічного зростання.

Сучасна теорія земельного адміністрування визначає регулювання земельних відносин у чотирьох аспектах. Перш за все, це відносини власності на землю, які визначають правовий статус земельних ділянок. Другий аспект - відносини оцінки земель, земельних ділянок та землекористування, які спрямовані на визначення вартості землі та умов користування нею. Третій аспект - відносини використання землі, що охоплюють питання землекористування та управління земельними ресурсами. Четвертий аспект - відносини розвитку землекористування, що включають планування та стратегічне управління земельними ресурсами [18-19].

Ці чотири аспекти земельних відносин взаємодіють між собою та взаємозалежні. Одна земельна ділянка може мати всі чотири види земельних відносин, і кілька суб'єктів земельних відносин можуть бути пов'язані з однією ділянкою. Управління земельними ресурсами та землекористуванням пов'язане з управлінням нерухомим майном, де земельна ділянка розглядається як об'єкт земельних відносин.

У суб'єктів земельних відносин є права та обов'язки, що надають їм можливість участі в правовідносинах. Вони можуть бути фізичними особами (громадянами та іноземцями), юридичними особами, територіальними громадами та державою. Управління землекористуванням включає в себе компоненти тріади: об'єкт землекористування, процес

землекористування та суб'єкти землекористування. Ці компоненти взаємодіють та взаємозалежні один від одного.

Для ефективної системи адміністрування землекористування важливо розуміти проблемну область в цілому, визнавати взаємозалежність та зв'язок всіх її частин, а також чітко визначати сенс, зміст і охоплення компонентів. Адміністрування землекористування передбачає раціоналізацію володіння земельними ділянками, оцінку та моніторинг землекористування, соціалізацію, екологізацію та капіталізацію використання та охорони землі та інших природних ресурсів, а також оптимізацію розвитку та планування землекористування.

Розв'язання стратегічно важливих проблем, таких як охорона земель, організація раціонального їх використання та досягнення стійкої екологічної та продовольчої безпеки, можливо шляхом вдосконалення методів управління - регулювання земельних відносин та землевпорядного проектування, а також шляхом впровадження нового методу - адміністрування землекористування. Ці методи виявляються як через прямий законодавчий або дозвільний вплив на користувачів земельних ділянок з боку державних та самоврядних органів, так і через формування ефективної системи економічних механізмів, які забезпечують захист прав суб'єктів земельних відносин на землю, створення умов рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі, формування і розвиток земельного ринку.

Важливими інструментами державного адміністрування землекористування є економічні, землевпорядно-правові та організаційно-землевпорядні методи, які базуються на територіально-просторовому плануванні розвитку землекористування та зонуванні земель за типами (підтипами) землекористування, землеустрої та землевпорядкуванні, веденні державного земельного кадастру та регулюванні екологічно безпечного та економічно ефективного використання земель.

Землевпорядне проектування як метод у системі управління земельними ресурсами та землекористуванням володіє інструментами прогнозування розвитку землекористування, планування (територіально-просторове планування розвитку землекористування), землеустрою, землевпорядкування та державного земельного кадастру (отримання інформації щодо кількості та якості земель, їхнього стану та інших даних).

З урахуванням світового досвіду можна стверджувати, що створення системи методів та інструментів управління в Україні призведе до розв'язання зазначених вище проблем управління земельними ресурсами та землекористуванням. Інструменти державного управління земельними ресурсами зіграють значну роль в контексті завершення земельної реформи в Україні та запровадження ринку сільськогосподарських земель. Вони становлять собою різноманітні механізми, правила та процедури, які використовуються для регулювання та контролю земельних відносин. Розглянемо основні з них.

1. *Законодавство*: Земельний кодекс України, а також ряд інших законів, що регулюють використання та обіг земель, становлять основу державного управління земельними ресурсами.

2. *Нормативні акти*: Державне управління земельними ресурсами передбачає видання нормативних актів, що визначають процедури землекористування, землеустрою, оцінки земель, земельного кадастру та ін.

3. *Адміністративні механізми*: До цього виду належать процедури надання земельних ділянок в оренду, викупу, передачі земель державного та комунального майна тощо.

4. *Економічні механізми*: Зокрема, використання земельних податків та інших платежів за використання земельних ресурсів, державне регулювання цін на землю.

5. *Механізми регулювання ринку землі:* Це передбачає створення інфраструктури для проведення земельних торгів, створення прозорих та чесних умов для участі в них.

6. *Земельний моніторинг та аудит:* Ці механізми передбачають систематичне збирання, обробку, аналіз та використання інформації про стан земельних ресурсів, їх використання та охорону.

У контексті завершення земельної реформи в Україні та запровадження ринку сільськогосподарських земель, ці інструменти допоможуть забезпечити раціональне та ефективне використання земельних ресурсів, їх охорону, а також створення справедливих умов для участі в земельних відносинах.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. У сучасних умовах ефективно державне управління земельними ресурсами виокремлюється як ключовий аспект, що вимагає нових підходів, враховуючи інтенсивні методи господарювання, хімізацію та земельні меліоративні роботи.

Наше дослідження вказує на необхідність балансу між економічною доцільністю та екологічною безпекою, оскільки переважно економічно орієнтований підхід може призвести до антропогенних руйнівних наслідків.

Поточні суперечності у державному регулюванні використання земельних ресурсів та відсутність цілеспрямованого підходу до реформування обмежують можливості сталого розвитку. Підсилення ролі держави в контексті децентралізації та створення оптимальних умов для розвитку земельних відносин на основі гармонійного соціально-економічного регулювання є важливими напрямками для реформування земельних відносин.

Ефективне управління земельними ресурсами має стратегічне значення, і для оптимізації потрібна модель, яка балансує між економічною ефективністю та екологічною безпекою.

Доцільно розробити та впровадити сучасні методи управління земельними ресурсами, які базуються на наукових принципах, використовуючи передові технології для моніторингу стану земель, планування їх використання та оцінки потенційного впливу на навколишнє середовище. В умовах завершення земельної реформи в Україні та запровадження ринку сільськогосподарських земель, державне управління земельними ресурсами вимагає адекватних та ефективних інструментів.

Законодавче регулювання. Підкреслюється значимість строгого та консистентного законодавства, що регулює використання та охорону земель. Відповідне законодавство дозволяє забезпечити дотримання встановлених правил і норм з боку всіх зацікавлених сторін.

Державна політика. Ефективне державне управління вимагає чіткої та добре спланованої державної політики. У сфері охорони та використання земель така політика включає заходи, що спрямовані на раціональне використання земельних ресурсів і протидію їх забрудненню та деградації.

Контроль та нагляд. Державний контроль в області використання та охорони земель має виявляти та врегульовувати порушення земельного законодавства, а також забезпечувати виконання власниками та користувачами земельними ділянками стандартів і нормативів у цій сфері.

Економічні інструменти. Для забезпечення сталого та раціонального використання земельних ресурсів необхідно впроваджувати економічні стимули та санкції. Це може включати податкові пільги, субсидії та штрафи за невиконання вимог земельного законодавства.

Враховуючи наведене, можна висловити переконання, що дотримання цих принципів дозволить Україні забезпечити ефективне державне управління земельними ресурсами та дотримання правил їх використання та охорони.

Література

1. Третяк А.М. Земельний капітал: теоретико методологічні основи формування та функціонування : монографія. Львів, 2011. 520 с.
2. Третяк А.М., Третяк В.М., Прядка Т.М., Скляр Ю.С., Капінос Н.О. Територіально просторове планування використання земель в Україні. Агросвіт. 2021. № 15. С. 3-13.
3. Пендзей Л. П. Планування землекористування сільських територій в умовах обігу земельних ділянок сільськогосподарського призначення : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.06, Львів. нац. аграрний ун-т. Львів, 2021. 20 с.
4. Грещук Г. І. Еколого-економічні засади землевпорядного забезпечення сталого використання земель сільськогосподарського призначення : дис. д-ра екон. наук : 08.00.06. Львів, 2019. 458 с.
5. Данкевич Є. М., Данкевич В. Є. Екологічні особливості ведення сільськогосподарського виробництва на забруднених радіонуклідами територіях з використанням японського досвіду. Вісн. ЖНАЕУ. 2016. № 1(55). Т. 3. С. 24–37.
6. Dankevych V., Dankevych Y. Management of forest and water resources in the context of administrative-territorial reform: the experience of Poland. The scientific heritage. Budapest. 2020. Vol. 6, № 55. P. 27-31.
7. Григорецька І.І., Ізбаш К.С., Домброван Н.В. Правове регулювання цільового використання земель у межах населених пунктів України : монографія. Одеса : видавець Бугаєв Вадим Вікторович, 2019. 142 с.
8. Пашков І. А. Земля як чинник соціального розвитку. Гуманітарний вісник ЗДІА. 2009. Вип. 37. С. 33-42.
9. Курильців Р. М. Просторове планування землекористування як основа інтегрованого управління сільськими територіями. Економічний вісник. 2016. № 4. С. 105–112.

10. Третяк А. М. Концептуальні засади землевпорядного планування розвитку міського землекористування в умовах децентралізації. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2015. № 1. С. 3-13.
11. Лахоцька Е. Я. Сучасне просторове планування у країнах Європи та Україні. Матеріали III-ї Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції "Стан і перспективи природокористування в Україні" 21-25 травня 2018 року, м. Ужгород : Вид-во УжНУ "Говерла", 2018.
12. Шкуропат О. Г. Досвід країн Європейського Союзу в державному управлінні земельними відносинами. Державне управління та місцеве самоврядування. 2013. Вип. 3. С. 186–197.
13. Князькова Т. О. ЄС і земельні відносини. Збірник наукових праць Луц. держ. техн. ун-ту. 2007. Вип. 4 (19). С. 203–211.
14. Ібатуллін Ш. І., Степенко Щ. В., Сакаль О. В. Механізми управління земельними відносинами в контексті забезпечення сталого розвитку. Київ : Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України", 2012. 52 с.
15. Куйбіда В. С., Негода А. В., Толкованов В. В. Збірник "Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи". Київ : "Крамар", 2009. 170 с.
16. Третяк А. М. Землевпорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій : Навч. посібник. Київ : Вища освіта, 2006. С. 42–43.
17. Шипулін В.Д. Система земельного адміністрування: основи сучасної теорії : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2016. 220 с.
18. Третяк А.М., Третяк В. М. Зонування земель: законодавчий колапс та наукові засади планування розвитку землекористування об'єднаних територіальних громад. Агросвіт. 2020. № 23. С. 3-9.

19. Skydan O., Dankevych V., Dankevych Y. The Current State of Applying Space Technologies to Monitor Land Use Efficiency. The problems of economy. 2019. № 3(41). P. 281–288.
20. Skydan O.V., Dankevych V. Ye., Fedoniuk T. P., Dankevych Ye.M, Yareмова M. I. European green deal: Experience of food safety for Ukraine. International Journal of Advanced and Applied Sciences. 2022. 9(2). P. 63-71.
21. Pryshliak N., Dankevych V., Tokarchuk D., Shpykuliak O. The sowing and harvesting campaign in Ukraine in the context of hostilities: challenges to global energy and food security. Energy Policy Journal. 2023. 26(1). P. 145–168.

References

1. Tretiak, A. (2011). *Zemelnyi kapital: teoretyko&metodolohichni osnovy formuvannia ta funktsionuvannia* [Land capital: theoretical and methodological foundations of formation and operation]. SPOLOM, Lviv, Ukraine.
2. Tretiak, A. Tretiak, V. Priadka, T. Skliar, Yu. and Kapinos, N. (2021). Territorialsatial planning of land use in Ukraine: conceptual basis in the context of vital activity security. *Agrosvit*, 15, 3-13.
3. Pendzey, L. P. (2021). Land use planning of rural areas in terms of the circulation of agricultural land plots, PhD. Thesis, Economics of nature use and environmental protection, Lviv National Agrarian University, Lviv, Ukraine.
4. Hreshchuk, G. I. Ecological and economic principles of land management ensuring the sustainable use of agricultural lands, Abstract of Doctor dissertation. Thesis, Lviv National Agrarian University, Lviv, Ukraine.

5. Dankevych, E.M., Dankevych, V.E. (2016). Ecological features of agricultural production in territories contaminated with radionuclides using Japanese experience. *Visn. ZhNAEU*, 1 (55), 3, 24–37.
6. Dankevych, V., Dankevych, Y. (2020). Management of forest and water resources in the context of administrative-territorial reform: the experience of Poland. *The scientific heritage*. Budapest, 6, 55, 27-31.
7. Grigorechka, I. I., Izbash, K. S. and Dombrovan, N. V. (2019). *Pravove reguluvannya cilovogo vikoristannya ornih zemel u mejah naselenih punktiv Ukraini* [Legal regulation of the targeted use of land within the population centers of Ukraine], Bugaev Vadim Viktorovich, Odesa, Ukraine.
8. Pashkov, I. A. (2009). Land as a factor of social development. *Humanitarian Bulletin ZDIA*, 37, 33–42.
9. Kuryltsiv, R. M. (2016). Spatial planning of land use as a basis of integrated management of rural areas. *Economic Herald*, 4, 105–112.
10. Tretyak, A. M. (2015). Conceptual principles of land management planning for the development of urban land use in conditions of decentralization. *Land management, cadastre and land monitoring*, 1, 3–13.
11. Lakhotska, E. Ya. (2018). Modern spatial planning in European countries and Ukraine. *Zbirka dopovidej na Mizhnarodnij ekonomichnij konferentsii* [Conference Proceedings of the All-Ukrainian scientific and practical Internet Conference [All-Ukrainian scientific and practical Internet Conference], Vid-vo UhNU, Uzhhorod, Ukraine.
12. Shkuropat, O. G. (2013). Experience of the countries of the European Union in state management of land relations. *State administration and local self-government*, 3, 186–197.
13. Knyazkova, T. O. (2007). EU and land relations. *Collection of scientific works of Luts. state technical university*, 4 (19), 203–211.
14. Ibatullin, S. I., Stepenko, O. V., Sakal', O. V. (2012). *Mekhanizmy upravlinnia zemel'nymy vidnosynamy v konteksti zabezpechennia staloho*

rozvytku [The mechanisms of land relations in the context of sustainable development]. Derzhavna ustanova "Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannia ta staloho rozvytku Natsional'noi akademii nauk Ukrainy", Kyiv, Ukraine.

15. Kujbida, V. S. Nehoda, V. A., Tolkovanov, V. V. (2009). Rehional'nyj rozvytok ta prostorove planuvannia terytorij: dosvid Ukrainy ta inshykh derzhav-chleniv Rady Yevropy, [Regional development and spatial planning of territories: the experience of Ukraine and other states of the Council of Europe]. Kramar, Kyiv, Ukraine.
16. Tretyak, A. M. (2006). Land management design: Theoretical foundations and territorial land management. High school, Kyiv, Ukraine.
17. Shypulin, V. D. (2016). Systema zemel'noho administruvannia: osnovy suchasnoi teorii [Land administration system: basics of modern theory]. Beketov NUUE, Kharkiv, Ukraine.
18. Tretiak, A., Tretiak, V. (2020). Land zoning: legislative collapse and scientific funda & mental of planning the land use development by united territorial community. *Agrosvit*, 23, 3-9.
19. Skydan, O., Dankevych, V., Dankevych, Y. (2019). The Current State of Applying Space Technologies to Monitor Land Use Efficiency. *The problems of economy*, 3 (41), 281–288.
20. Skydan, O.V., Dankevych, V. Ye., Fedoniuk, T. P., Dankevych, Ye.M., Yaremova, M. I. (2022). European green deal: Experience of food safety for Ukraine. *International Journal of Advanced and Applied Sciences*, 9(2), 63-71.
21. Pryshliak, N., Dankevych, V., Tokarchuk, D., Shpykuliak, O. (2023). The sowing and harvesting campaign in Ukraine in the context of hostilities: challenges to global energy and food security. *Energy Policy Journal*, 26(1), 145–168.